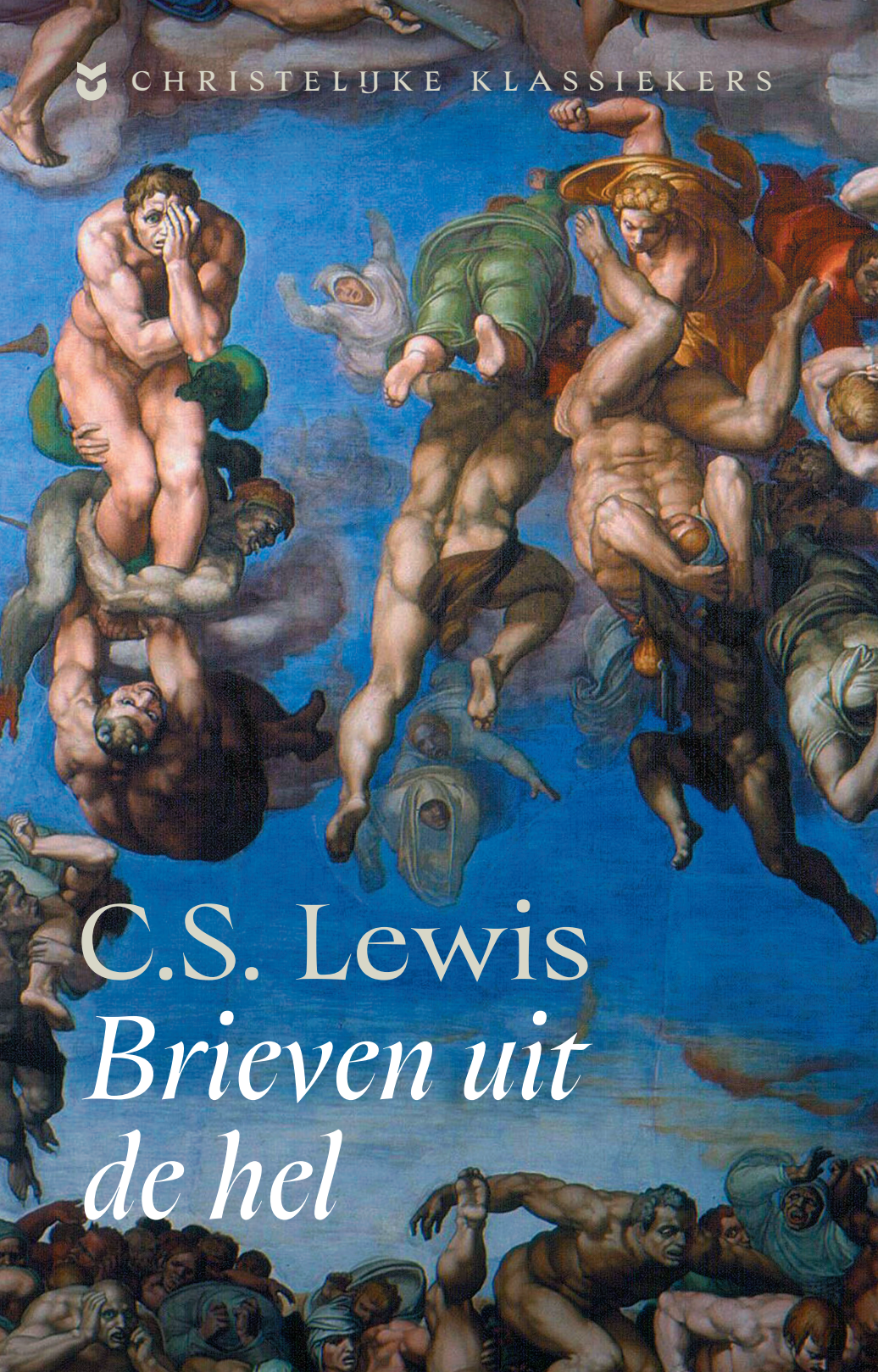

CHRISTELIJKE KLASSIEKERS

C.S. Lewis
*Brieven uit
de hel*

 CHRISTELIJKE
KLASSIEKERS

C.S. Lewis
*Brieven uit
de hel*

NEDERLANDSE VERTALING
DOOR AREND SMILDE

12e druk

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

© 2024 Twaalfde druk: editie in de serie *Christelijke klassiekers*
KokBoekencentrum Uitgevers
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.kokboekencentrum.nl

Oorspronkelijke titel: *The Screwtape Letters*
Published by KokBoekencentrum Uitgevers under license from
The CS Lewis Company Ltd.
The Screwtape Letters by CS Lewis © C. S. Lewis Pte Ltd. 1942.
First published by Geoffrey Bles in 1942. Published by Collins in 1957.
www.cslewis.com

Nederlandse vertaling 2002: Arend Smilde

Ontwerp omslag & binnenwerk: Shortlife, Deventer
Omslagillustratie: Michelangelo, *Het laatste oordeel* (detail; 1541)
Lay-out binnenwerk: V3-Services v.o.f., Baarn

ISBN 978 90 435 4105 3
ISBN e-book 978 90 435 1344 9
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Woord vooraf 9

Brieven uit de hel 11

Voorwoord (1960) bij 'Schroeflik heft het glas' 119

Schroeflik heft het glas 129

Nawoord en aantekeningen van de vertaler 145

Voor J.R.R. Tolkien

Als de duivel niet wijkt voor de woorden der Schrift, dan laat hij zich het best verdrijven door spot en hoon; want minachting is voor hem onverdraaglijk.

MAARTEN LUTHER

De duivel ... die trotse geest ... kan geen spot verdragen.

THOMAS MORE

Woord vooraf

Het is niet mijn bedoeling te vertellen hoe de hier gepubliceerde brieven in mijn bezit gekomen zijn.

Wij mensen kunnen twee tegengestelde maar even ernstige vergissingen maken waar het om duivelen gaat: ten eerste door er niet in te geloven, ten tweede door er wel in te geloven en een ongezonde, onmatige belangstelling voor ze te koesteren. Zijzelf hebben de ene vergissing net zo lief als de andere. De magiër en de materialist zijn hun allebei even welkom en even aangenaam. Het soort documenten waarop dit boek berust is heel eenvoudig te bemachtigen voor wie eenmaal weet hoe dat gaat; maar kwaadwillende of heethoofdige mensen, die er wellicht verkeerde dingen mee zouden doen, zullen het van mij niet te weten komen.

De lezer dient steeds te bedenken dat de duivel een leugenaar is. Niet alles wat Schroeflik zegt moet als waarheid worden opgevat, zelfs niet vanuit zijn eigen gezichtspunt. Ik heb niet geprobeerd de identiteit te achterhalen van de mensen die in deze brieven ter sprake komen. Maar ik acht het zeer onwaarschijnlijk dat het geschetste beeld van, bijvoorbeeld, dominee Spaak of de moeder van de patiënt volkomen recht doet aan de werkelijkheid. *Wishful thinking* bestaat ook in de hel, net als op aarde.

Ten slotte moet ik melden dat er geen poging is gedaan tot chronologische ordening van de brieven. Nummer XVII is kennelijk geschreven voordat de voedseldistributie nijpend werd. Maar de diabolische datering schijnt meestal geen verband te houden met het tijdsverloop op aarde en ik heb niet geprobeerd

WOORD VOORAF

dit weer te geven. De gang van de oorlog in Europa, behalve waar die toevallig wel eens invloed had op de geestelijke toestand van een menselijk wezen, was voor Schroeflik kennelijk van geen belang.

C.S. Lewis

Magdalen College, Oxford

5 juli 1941

I

Beste Galsem,

Ik zie wat je mij schrijft over de begeleiding van je patiënt bij wat hij leest, en je zorgt er dus voor dat hij veel met zijn materialistische vriend omgaat. Maar is dit nu niet een tikkeltje naïef? Jij lijkt wel te denken dat hij met *argumentatie* uit de klauwen van de Vijand is te houden. Zo zou het misschien hebben gewerkt als hij een paar eeuwen eerder had geleefd: de mensen wisten in die tijd nog aardig goed wanneer iets wel of niet bewezen was, en als het bewezen was, dan geloofden ze het ook. Ze legden nog verband tussen denken en doen en waren bereid hun manier van leven te veranderen op grond van een redenering. Maar met behulp van de periodieke pers en dergelijke strijdmiddelen hebben wij die toestand grotendeels veranderd. Jij hebt nu met iemand te maken die van kindsbeen af gewend is zijn hoofd te vullen met wel tien onverenigbare opvattingen tegelijk. Een stelling of een theorie ziet hij niet in de eerste plaats als 'juist' of 'onjuist', maar als 'academisch' of 'praktisch', 'verouderd' of 'eigentijds', 'conformistisch' of 'grensverleggend'. Niet argumentatie maar *jargon* is jouw beste bondgenoot, als je hem uit de kerk wilt houden. Verknoei geen tijd en probeer hem niet langer te laten denken dat materialisme de waarheid is! Laat hem denken dat materialisme vitaal is, of grimmig, of dapper – dat het de filosofie van de toekomst is. Dat soort dingen vindt hij van belang.

Het probleem met argumentatie is dat het hele strijdtoneel daarmee naar vijandelijk terrein verschuift. Argumenten heeft

de Vijand ook – terwijl Hij in de waarlijk praktische propagandamethoden die ik in gedachten heb al eeuwen veruit de mindere is gebleken van Onze Vader in de Diepte. Door de patiënt met argumenten te bestoken maak je de rede bij hem wakker; en is de rede eenmaal wakker, dan zijn de gevolgen onvoorspelbaar. Zelfs wanneer een bepaalde gedachtengang uiteindelijk in ons voordeel te draaien is, zal blijken dat de patiënt is gesterkt in een fatale gewoonte om over universele vragen na te denken en om zijn aandacht los te maken van de stroom van onmiddellijke indrukken. Wat jou te doen staat is zijn aandacht op die stroom te vestigen. Zorg dat hij die ‘het volle leven’ gaat noemen, en dat hij zich niet afvraagt wat hij met ‘vol’ bedoelt.

Bedenk dat hij niet zoals jij een zuiver geestelijk wezen is. Doordat jij nooit een mens bent geweest (de Vijand heeft op dit punt een ontzaglijke voorsprong!) besef jij niet hoezeer ze geknecht zijn door de druk van het gewone. Ik heb eens een patiënt gehad, een degelijke atheïst, die vaak ging studeren in het British Museum. Op een dag zag ik, terwijl hij daar zat te lezen, een gedachtengang bij hem de verkeerde kant op gaan. De Vijand was natuurlijk meteen present. Voordat ik goed wist wat er gebeurde zag ik twintig jaar werk door mijn vingers beginnen te glippen. Als ik toen mijn kop verloren had en een poging tot rationele verdediging had gedaan, zou dat mijn ondergang zijn geweest. Maar zo dom was ik niet. Ik deed ogenblikkelijk een aanval in het gebied dat ik bij deze man het best onder controle had: ik gaf aan dat het ongeveer tijd voor de lunch was. Waarschijnlijk (je weet toch dat het nooit *precies* te horen is wat Hij tegen ze zegt?) heeft de Vijand daartegen ingebracht dat er nu iets belangrijkers aan de orde was dan lunchen. Ik denk tenminste dat Hij het over die boeg gooide, want ik zei: ‘Jazeker, veel belangrijker, en eigenlijk veel te belangrijk voor het laatste stukje van de ochtend’, en toen veerde de patiënt daar duidelijk van op; tegen de tijd dat ik voortging met ‘Houd het liever voor na de lunch, als je er fris tegenaan kijkt’, was hij al bijna bij de deur. Toen hij buiten stond was de slag gewonnen. Ik wees hem op een jongen

die de middagkrant liep te verkopen, en op een langsrijdende bus 73, en hij stond nog niet op straat of ik had hem al tot de onwrikbare overtuiging gebracht dat een mens in eenzaamheid tussen de boeken wel allerlei rare ideeën in zijn hoofd kan halen maar dat een gezonde portie van ‘het volle leven’ (waar hij dan de bus en die krantenjongen mee bedoelt) genoeg was om hem te laten zien dat ‘dat soort dingen’ gewoon niet waar kan zijn. Hij begreep wel dat hij bijna overstag was gegaan, en sprak in later jaren graag over ‘non-verbale realiteitsintuïties als ultieme waarborg tegen losgeslagen logica’. Hij is nu veilig in het huis van Onze Vader.

Begin je het een beetje te snappen? Dankzij ontwikkelingen die wij eeuwen geleden in gang hebben gezet is het voor hen vrijwel onmogelijk in iets onbekends te geloven zolang zij iets bekends voor ogen hebben. Blijf bij hem hameren op de *gewoonheid* der dingen. En gebruik vooral geen wetenschap (ik bedoel de echte wetenschappen) als verdediging tegen het christelijk geloof. Dat is voor hem een rechtstreekse stimulans om na te denken over niet-tastbare en niet-zichtbare werkelijkheid. Er zijn onder de moderne natuurwetenschappers tragische gevallen aan te wijzen. Als hij beslist iets wetenschappelijks wil, laat het dan economie of sociologie zijn; laat hem niet loskomen van dat onbetaalbare ‘volle leven’. Maar bezorg hem liever, in plaats van alle wetenschap, een groots denkbeeld dat hij alles al weet en dat alles wat hij toevallig gehoord of gelezen heeft ‘uit recent onderzoek gebleken’ is. Bedenk steeds dat jij er bent voor het zand in zijn ogen. Wie een jonge duivel als jou hoort praten zou soms denken dat wij hun *onderwijzers* zijn!

Je toegenegen oom Schroeflik

IN DE SERIE *CHRISTELIJKE KLASSIEKERS*
VERSCHIJNT EEN WAARDEVOLLE SELECTIE
VAN TOONAANGEVENDE, INSPIRERENDE
UITGAVEN UIT HET VERLEDEN.

Een ervaren duivel schrijft brieven naar zijn neefje (een duivel in opleiding) om hem de fijne kneepjes van het vak te leren: hoe je christenen kunt verleiden om hun geloof te verloochenen. Met *The Screwtape Letters*, verschenen in 1942 en opgedragen aan zijn vriend Tolkien, werd C.S. Lewis in één klap een bekende schrijver. Het boek is sindsdien voortdurend herdrukt. Hetzelfde geldt voor de Nederlandse vertaling, *Brieven uit de hel*, die sinds 1947 meer dan twintig keer is herdrukt.

C.S. Lewis (1898-1963) was van beroep hoogleraar in de Engelse literatuurgeschiedenis. Hij is de auteur van de geliefde serie *Kronieken van Narnia*, extra bekend door de films van Disney/Walden Media en 20th Century Fox. Op een aanstekelijke manier weet hij de christelijke boodschap uit te leggen aan sceptici en twijfelaars.

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 4105 3 • NUR 707

9 789043 541053